

Heydər Əliyev dərsləri

(əvvəli ötən saylarımızda)

“Yoxsa, burada mənfə hallar olmur?”

Ümummilli lider Heydər Əliyev Parisdə Fransanın “Mond diplomatique” qəzetinə verdiyi müsahibədə müxbirin Azərbaycanda keçirilmiş seçkilərə birtərəfli yanaşmasının yolverilməz olduğunu bildirmişdi. Müsahibənin bir hissəsini təqdim edirik.

H.Əliyev: Mənə dedilər ki, siz bu yaxınlarda Bakıda olubsunuz.

M.Jeqo: Bəli, olmuşam. Seçkilər zamanı, Konstitusiyaya qəbul edilən zaman olmuşam. Mən belə düşünürəm ki, bu, demokratikləşdirməyə, vəziyyəti sabitləşdirməyə doğru yolda sizin üçün böyük addımdır. Amma seçkilər zamanı biz bəzi mənfə halları da gördük.

H.Əliyev: Yoxsa, burada mənfə hallar olmur?

M.Jeqo: Əlbəttə, burada da olur.

H.Əliyev: Mənə dedilər ki, siz bizim seçkiləri o qədər də obyektiv işıqlandırmadınız. Mənə belə çatdırdılar.

M.Jeqo: Bəli, mən bu barədə kifayət qədər mənfə ruhda yazdım.

H.Əliyev: Bəs hesab etdinizmi ki, siz obyektiv yazdınız? Sizə elə gəlmirmi ki, hansısa təsir altına düşmüşdünüz?

M.Jeqo: Xeyr.

H.Əliyev: Yoxsa, siz bizə qərəzkarlıqla yanaşırsınız?

M.Jeqo: Xeyr.

H.Əliyev: Mən isə belə düşünürəm ki, əgər siz seçkiləri tamamilə mənfə ruhda işıqlandırmırsınızsa, bu, qeyri-obyektivlikdir. Siz ya Azərbaycana, sadəcə olaraq, qərəzkarlıqla yanaşırsınız, ya da sadəcə olaraq, hansısa mənfə təsir altına düşmüşsünüz. Çünki seçkilər kimi böyük bir iş nöqsansız ola bilməz. Bu, təbiidir. Odur ki, jurnalist müsbət halları da, mənfə halları da görməlidir, nəyin çox olduğunu, nəyin isə az olduğunu götür-qoy etməlidir. Əgər adam diqqəti ancaq mənfə cəhətlər üzərində cəmləşdirsə və müsbət halları görmək istəmişə, onda, təbii olaraq, onun haqqında qeyri-obyektiv müəllif kimi bir təsəvvür yaranır.

“Bir kiloqram “Mişka” konfeti aldım”

Çıxışlarının birində Heydər Əliyev Zərifə xanımın evlənməsinin tarixçəsini həzin bir xatirə ilə dilə gətirmişdi.

– Mən bu gün bu toy mərasimində iştirak etdim. Sizə demək istəyirəm ki, belə bir mərasimi birinci dəfədir görürəm. Mən belə mərasimi heç vaxt görməmişdim. Bilmirdim ki, o, necə olur. Çünki mən evlənməyə – bu, çoxdan olubdur – belə şeylər yox idi. Mən bunları sizə danışa bilərəm. Mərhum həyat yoldaşım Zərifə xanımın biz iki-üç il idi ki, evlənmək istəyirdik. Amma o vaxt şəraitimiz yox idi. Sizə deyim ki, mən evlənmək istəyirdim, Zərifə xanımın biz müəyyən vaxt tanış idik. Ancaq mənim evim yox idi. Ona görə də biz iki il gözləməli olduq ki, mən ev alım. Mən sonra ikiotaqlı ev aldım. Demək, evlənmək mümkün idi. O vaxt bir siyasi məsələ də var idi, onu bu gün burada

deməyin yeri yoxdur. O zaman – 1950-ci ilin əvvəllərində totalitar rejimin ən qatı vaxtı idi. Bir sıra dairələr bəzi siyasi səbəblərə görə bizim evlənməyimizə razılıq vermirdi. Ona görə də biz müəyyən vaxt gözlədik. 1953-cü ildə Stalin öldü, ondan sonra ölkədə siyasi vəziyyət dəyişdi və 1954-cü ildə mən evləndim. Ancaq nə təhər evləndim? Biz Bakıda şəhəri gəzirdik. O vaxt Vorosilov küçəsi var idi, indi həmin küçə Yusif Məmmədəliyevin adını daşıyır. Gəlib gördük ki, orada bir ZAQS şöbəsi var. Biz həmin ZAQS-a getdik. Nə şahid, nə də başqa iştirakçı var idi. Heç kəs yox idi. ZAQS-da bir qadın oturmuşdu, ona dedik ki, biz kəbin kəsdirmək istəyirik. Bildirdi ki, yaxşı, gəlin oturun. Heç üzük də yox idi. Biz oturduq. Buradakı kimi belə təntənəli nitqlər olmadı. Həmin qadın bizdən soruşdu ki, ailə qurmağa razısınız? Dedik ki, bəli. Bildirdi ki, buraya imza atın, biz də imza atdıq. Bizim kəbin kağızımızı verdilər. Soruşdum ki, nə edək? O vaxt “Nizami” kinoteatrının yanında bir mağaza var idi, orada yaxşı konfet satırdılar. Yadımdadır ki, o zaman “Mişka” konfeti var idi, amma baha idi. Biz həmin mağazaya getdik, bir kiloqram “Mişka” konfeti aldım. Sonra oradan piyada dəniz kənarına gəldik. Zərifə xanımın ailəsi orada yaşayırdı. Biz onların evinə gəldik, Zərifə xanımın anasına və qohumlarına dedik ki, artıq kəbin kəsdirmişik. Bildirdim ki, bir kiloqram “Mişka” konfeti gətirmişəm ki, ağızımızı şirin edək. Bax, o vaxt bizim evlənməyimiz belə olubdur.

“Bu vərdiş məndə çoxdan yaranmışdır”

Ulu öndər nadir siyasi xadim idi ki, bəzən saatlarla çıxış etsə də, heç vaxt hazır yazılı mətnəndən istifadə etməzdi. Bəs o, buna necə nail olurdu? Özü dinləyək:

– Mən heç bir çıxışı, heç bir məruzəni heç vaxt əvvəlcədən yazmıram. Nə yadımdadırsa, o da yadımdadır. Hər hansı əlavə materiallar, rəqəmlər göstərmək lazımdırsa, sadəcə olaraq, məlumat tələb edirəm və onu mənə verirlər. Məsələn, mən bu çıxışında yadımda qalan çox rəqəmlər gətirdim. Mən onları bilirdim, lakin bu barədə daha dəqiq danışmaq üçün bir gün əvvəl məlumat istədim və onu mənə verdilər, mən bu rəqəmləri yaddaşımda bərpa etdim. Allaha şükür, yaddaşım yaxşıdır, buna görə də çox şeyi yadda saxlayıram. Sonra. Hətta sovet dövründə də mən respublikamızda əsasən mətnsiz çıxış edirdim. Moskva-da isə bir dəfə belə etdikdə, mənə dedilər ki, belə lazım deyil. Hamı çıxışını mətnəndən oxuyur, siz fərqlənmək istəyirsiniz? Bu, ona görə deyildi ki, mən fərqlənmək istəyirəm. Sadəcə olaraq, hər adamın öz vərdişi var, bu vərdiş isə məndə çoxdan yaranmışdır. Əgər sən işlədiyən, çalışdığın yerdəki həyatla heqiqətən yaşayırsansa, onda belə etmək olar. Əgər sən işi bilirənsə, onunla hər gün məşğulsansa, onda bunların hamısı yaddaşında yığılır, fikirlərini formalaşdırır. Fikirler isə bir gündə, tutalım, səne haradasa çıxış etmək lazım olanda formalıdır. Onlar tədricən formalaşır, yığılıb cəmləşir və gərək

olduqda, lazım gəldikdə üzə çıxır. Mən belə təsəvvür edirəm.

“Yoqla məşğul olmamışam”

Bütün çətiliklərə, bəzən səhhətindəki problemlərə baxmayaraq Heydər Əliyevin iş rejimi – hər gün 14–15 saat, bəzi hallarda daha çox işləməsi – məlum fakt idi. Bu qədər çalışmaq üçün gücü, enerjini haradan alması hamını təəccübləndirirdi – istər daxildə, istərsə də xaricdə. (“SOBESEDNİK” QƏZETİNƏ MÜSAHİBƏSİNDƏN)

Sual: Görüşməyiniz vaxt-vədəsindən belə başa düşürük ki, Sizin üçün asudə vaxt olduqca şərti anlayışdır.

Cavab: Həqiqətən belədir. Gördüyünüz kimi, indi gecədən xeyli keçib, saat ikinin yarısıdır. Biz isə işləyirik. Özü də təkcə bu gün yox, hər gün belədir, gecəni gündüzə qatıb çalışırıq. İşə səhər tezdən başlayıram, onu, bir qayda olaraq, gecə saat dörd radələrində qurtarıram. Əlbəttə, ölkədə vəziyyət elədir ki, gərək istirahət bərsində düşünməyənsə. Bir də ki, mən həmişə bu qayda ilə işləməyə öyrəşmişəm. Bu iş rejimi mənim üçün adi bir rejimdir.

Sual: Sırr deyilsə, Siz bu qüvvəni haradan alırsınız, axı bu yaxınlarda yetmiş yaşınız tamam oldu, yoxsa Sizə yox kömək edir? Hər halda belə şeylər gəzir.

Cavab: Xeyr, mən yoqla məşğul olmamışam və məşğul olmuram. Görünür, təbiətin özü mənə hansısa bir qüvvə verib. Xarakterim isə qüvvə və bacarığımı səfərbərliyə almağa vadar edir. Daha nə deyim? Ömrümdə heç vaxt siqaret çəkməmişəm. İçkini də rəmzi olaraq dilimə vurmuşam – sağlıq deyiləndə bədəni ancaq qaldırmaqla kifayətlənmişəm.

“Yəqin, bu da mənim günahımdır”

1999-cu ilin əvvəllərində ölkə liderinin xəstələnməsi xaricdə və ölkə ictimaiyyəti arasında ciddi narahatlıq yaratmışdı. Ulu öndər sağalandan sonra ictimaiyyət nümayəndələri ilə keçirdiyi görüşdə onun səhhəti ilə maraqlanan hər kəsə səmimi minnətdarlığını bildirmişdi:

– Mənim xəstələnməyim ölkəmizdə, ölkəmizin hüduqlarından kənarında da böyük narahatlıq hissi doğurmuşdur. Bu münasibətlə gələn məktublar, teleqramlar, edilən telefon zəngləri bunu aşkar göstərir. Mən orada düşünürdüm: ölkələr var ki, dövlət, hökumət başçısı xəstələnir də, istirahətə də gedir, müalicə də olunur. Bunlar hamısı təbii haldır. Ancaq mənim bu müddətdə – mən 1993-cü ildən burada işləyirəm – cəmisə bir dəfə xəstələnməyim, nədənsə, dərhal böyük narahatlıq, həyəcan doğurmuşdur. Mən gördüm ki, insanlar, doğrudan da, çox böyük həyəcan hissi ilə yaşayırlar. Düşündüm ki, nə üçün? Ola bilər, ona görə ki, mən heç vaxt xəstələnməmişəm, işdən ayrılmamışam. İnsanlar hesab edirlər ki, Heydər Əliyev belə işləməlidir və o heç vaxt xəstələnməməlidir. Təbiidir, mənim obrazımın bu cür təsvir edilməsindən məmnunam. Ancaq o da təbiidir ki, insan xəstələndə də bilər, insan istirahət də etməlidir. Yenə də deyirəm, yəqin, bu da mənim günahımdır. Mən cəmiyyəti buna öyrətməmişəm ki, Heydər Əliyev daim işləyir, heç vaxt xəstələnmir. Bu, həqiqətdir ki, mən son illər – həm Naxçıvanda, həm də Bakıda olarkən daim fasiləsiz işləmişəm, bir gün də istirahət etməmişəm. Bir bazar günü tapmaq mümkün deyildir ki, mən işdə olmayım. İl ərzində işləməyə məşğul olan hər bir adam istirahət etməlidir. Mən özümü bu istirahət hüququndan tam məhrum etmişəm. Görünür, bu da mənim səhvimdir. Təkcə özümə görə yox, mən istirahətsiz və fasiləsiz işlədiyimə görə mənim ətrafımda rəhbər vəzifədə işləyən şəxslərdə də – onların əksəriyyəti burada, bu salondadır – istirahət götürməyiblər, istirahətsiz, fasiləsiz işləyiblər. Beləliklə, mən nəinki özümə qəsd etmişəm, hətta ətrafımda yüksək vəzifədə işləyən insanların da, sizin səhhətinizə qəsd etmişəm. Mən indi artıq bunu anlayıram, dərk edirəm və sizə söz verirəm ki, həm özümün iş, istirahət rejimimi qaydaya salacağam, istirahət hüquqlarından istifadə etməyə çalışacağam və beləliklə, sizin üçün də belə şəraitlər yaranacaqdır. Görürsünüz, hər bir mənfə hadisənin müsbət tərəfləri də vardır.

“Qaşınmayan yerdən qan çıxarırsınız?”

Görüşdə, həmçinin dövlət başçısı Vergilər Nazirliyinin fəaliyyətində mövcud olan nöqsanları ciddi tənqid etmişdi.

– Firmalar haqqında cürbəcür istintaqlar gedir. Bu istintaqları kəsmək lazımdır. Bizdə bu işlərə vergi xidməti nəzarət edir, Vergilər Nazirliyi var. Vergilər Nazirliyi hər bir firmanın, hər bir iş adamının vergini verməsini təmin etməlidir. Bizə başqa bir şey lazım deyildir – işləsin, vergisini versin. O biri tərəfdən də bizim gömrük orqanlarımız var – onlar da təmin etməlidir ki, gömrük rüsumları verilsin. Ondən sonra bu iş adamları ilə bizim işimiz olmamalıdır. Ancaq siz qaşınmayan yerdən qan çıxarırsınız. Təbiidir ki, mən bunu hamınıza aid etməyirəm, mənə düzgün başa düşün. Mən “siz, siz” deyəndə belə işləməyə məşğul olan adamlara deyirəm – həm burada oturanlara, həm də hüquq-mühafizə orqanlarındakılara deyirəm. Bunlardan əl çəkin! Ümumiyyətlə, iş adamları ilə nə istintaq aparırsınız? Bizim Vergilər Nazirliyi də düzgün iş görməlidir. Yoxlayırlar, yoxlamanın nəticəsini göndərirlər prokurorluğa. Elədir?

Fazil Məmmədov (vergilər naziri): Bəli.

Heydər Əliyev: Sən oraya niyə göndərirən? Göndərirən ki, orada onu soysunlar?

Fazil Məmmədov: Nəticəsi olmur.

Heydər Əliyev: Nəticəsi olmur, elədirmi? Sənin yoxlamanın nəticəsi odur ki, ondan vergini alasan. Vergini al. Sən onun işini dayandır, vergini al. Amma vergini verməyib, sən onu yoxlamısan, göndərirən prokurorluğa, o da bir il bunu uzadacaqdır. Nə o, vergini verəcək, nə də dövlətin büdcəsinə bir şey gələcəkdir. Amma o, daha da çox əziyyət çəkəcəkdir. Ona görə bir təklif var idi ki, Vergilər Nazirliyində istintaq qurumu yaransın. Mən bu təklifi əvvəldən də bəyənmişəm. Fikirleşin, bu barədə təklifinizi verin

(ardı var)

Faiq SADIQOV,
Əməkdar jurnalist